

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1934 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetarskydd.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 245, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Branting* och *Wahlmark* yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring i lagen om arbetarskydd jämte instruktionen för yrkesinspektionen, att yrkesinspektörer och därmed jämställda inspektionsorgan givas befogenhet att meddela sådant förbud och arbetsvillkor, som nu enligt 38 § 1 mom. första stycket i arbetarskyddslagen kan utfärdas av yrkesinspektionens chefsmyndighet.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Tillsyn å efterlevnaden av de i *lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd* meddelade föreskrifter till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbete samt rörande minderårigas och kvinnors användande i arbete ävensom av andra med stöd av arbetarskyddslagen meddelade föreskrifter utövas (enligt 23 §) av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan. Överinseende däröver och ledning därav tillkommer yrkesinspektionens chefsmyndighet, som är socialstyrelsen. Yrkesinspektionens befattningshavare utgöras för tillsyningstjänsten i allmänhet av yrkesinspektörer, yrkesinspektörsassistenter och yrkesunderinspektörer. För tillsyn å arbete, vartill kvinnor användas, finnes en yrkesinspektris jämte yrkesinspektrisassistenter. För tillsyn företrädesvis å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete anlitas bergmästare och gruvingenjörer. Konungen äger därjämte förordna, att tillsynen å visst slag av verksamhet skall, med fritagande helt eller delvis av övriga tillsynsorgan, utövas av specialinspektör, såsom sprängämnesinspektör, skogs- och flottledsinspektör samt järnvägsinspektör.

De kommunala tillsynsorganen utgöras av hälsovårdsnämnderna (24 §). Dessa äro emellertid berättigade att utöva tillsynen genom en eller flera lämpliga, av nämnden utsedda personer.

För tillsynstjänsten i allmänhet indelas riket i nio yrkesinspektionsdistrikt [enligt 23 § i lagen jämförd med instruktionen för yrkesinspektionen den 18 december 1931, S. F. S. nr 423]. Yrkesinspektörerna äro envar beträffande sitt distrikt ansvariga för tillsynstjänstens i allmänhet tillbörliga fullgörande. De hava att leda yrkesinspektörsassistenternas och yrkesunderinspektörernas tjänsteutövning samt öva inseende över de kommunala tillsynsorganens verksamhet.

Riket är indelat i fem bergmästaredistrikt med en bergmästare i varje distrikt [Kungl. Maj:ts brev till kommerskollegium den 14 juni 1929, S. F. S. nr 205].

I arbetarskyddslagen hava regler givits, som möjliggöra ett genomförande tvångsvis av lagens bestämmelser.

I sådant hänseende stadgas, bl. a., i 38 § 1 mom. första stycket att socialstyrelsen på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller där så eljest prövas nödigt äger förbjuda arbetsgivare att efter utsatt skälig tid bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal, maskin, redskap eller annat hjälpmedel eller viss arbetsmetod utan att hava iakttagit visst av socialstyrelsen vid förbudets meddelande angivet villkor i något avseende, »varom förmäles i 4 §, 5 § a)—h) eller 6 § eller i någon av Kungl. Maj:ts med stöd av 7 § 1 mom. utfärdad, ej jämlikt 52 § särskilt straffbelagd föreskrift, eller som eljest, utan att hänföra sig till 5 § i)—m) inbegripes under 3 §». Innan socialstyrelsen fattar beslut skall — enligt huvudregeln — arbetsgivaren hava blivit hörd i saken. Om synnerlig fara är för handen äger emellertid socialstyrelsen, utan att avbida arbetsgivarens yttrande, meddela dylikt förbud att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas. Vidare äger socialstyrelsen, där så finnes påkallat, genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödig anordning till säkerställande av förbudets upprätthållande.

Bestämmelser om rätt för socialstyrelsen att även i andra fall, på framställning av yrkesinspektör eller bergmästare eller eljest, meddela förbud eller föreskrifter finnas meddelade i 38 § 1 mom. andra stycket, 38 § 2 mom. samt 39 §.

Om arbetsgivare underlåter att ställa sig till efterrättelse förbud, som meddelats med stöd av 38 § 1 mom. första stycket, straffas han med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårade, med fängelse (45 §). Jämväl för övriga fall, då förbud eller föreskrifter meddelats, stadgas straff för överträdelse och försummelse.

Över beslut av socialstyrelsen kan klagan få föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement.

Instruktionen för yrkesinspektionen stadgar bl. a. om allmänna åligganden för tillsynsorganen. I 19 § föreskrives, att yrkesinspektörsassistent, yrkesinspektrisassistent, yrkesunderinspektör, kommunalt tillsynsorgan eller gruvingenjör, som finner förhållande å visst arbetsställe påkalla tillämpning av 38 eller 39 § i lagen om arbetarskydd, skall göra anmälan därom till närmast överordnade tillsynsorgan.

Om yrkesinspektör, yrkesinspektris eller bergmästare erhållit sådan anmälan eller om det eljest för någon av dem föreligger anledning att påkalla tillämpning av de nyss angivna lagrummen, så åligger det nämnda befattningshavare »att vidtaga den åtgärd, som av omständigheterna föranledes». Anses sålunda förbud jämlikt 38 § i arbetarskyddslagen erforderligt, äga de

sist nämnda inspektionsorganen icke själva utfärda sådant, utan de ha att göra framställning i saken till socialstyrelsen.

Enligt de bestämmelser, som funnos intagna i arbetarskyddslagen vid dess tillkomst år 1912, var Konungens Befallningshavande den myndighet, som hade att meddela förbud och föreskrifter enligt 38 och 39 §§.

Den 2 november 1925 avgav *socialstyrelsen* i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd [S. O. U. 1925:34]. Däri föreslogs, att befogenheten att meddela förbud, som vore erforderliga för arbetarskyddslagens genomförande tvångsvis, skulle överflyttas från Konungens Befallningshavande till socialstyrelsen. I motiveringen till detta förslag anfördes bl. a.:

Länsstyrelserna sakna naturligt nog i regel sakkunskap på de områden, som de förekommande frågorna gälla, och torde till följd därav måhända ofta nog finna sig föranlåtna att utan vidare prövning godtaga och effektuera yrkesinspektörernas framställningar om förbud. Då de särskilda yrkesinspektörerna visa mycket olika benägenhet att anlita länsstyrelserna, kommer lagens genomförande tvångsvis att ställa sig ganska växlande i skilda distrikt. Under åren 1913—1924, för vilken hela tidrymd medeltalet dylika framställningar per distrikt uppgick till 96, utgjorde antalet framställningar för ett distrikt 229 och för ett annat 23.

Genom handlingarna i besvärsmål, som remitterats till styrelsen, och på andra sätt, varigenom styrelsen fått kännedom om ärenden, som avsett tillämpningen av förevarande paragraf [54 § i socialstyrelsens förslag, motsvarande 38 § i lagen], har ej blott härovan berörda bristande enhetlighet i tillämpningen bekräftats, utan har styrelsen även kommit till den uppfattningen, att det genom paragrafen möjliggjorda tvångsförfarandet stundom kommit till tillämpning i fall, där det ej varit nödvändigtvis påkallat. Sannolikt skulle styrelsen också många gånger, om den på ett tidigare stadium fått taga befattning med ärendena, kunnat under hand reda upp svårigheterna.

Såvitt styrelsen kan döma skulle alltså överflyttningen av ifrågavarande ärenden från länsstyrelserna till yrkesinspektionens chefsmyndighet, som väl får anses sitta inne med den största sakkunskapen på området och som dessutom har sig bekant de skilda yrkesinspektörernas olika tendenser i avseende å lagens tillämpning, vara ägnad att i avsevärd mån främja en enhetlig, rationell och måttfull praxis beträffande lagens genomförande tvångsvis.

I den proposition (nr 40), genom vilken förslag till ändringar i arbetarskyddslagstiftningen framlades för 1931 års riksdag, anförde föredragande *departementschefen, statsrådet Larsson*, bl. a., att de synpunkter, som anförts om den större sakkunskapen hos yrkesinspektionens chefsmyndighet ävensom om den enhetlighet i ärendenas avgörande, som följde av handläggningen hos ett centralt organ, finge anses väga tyngre för överflyttning av behörighet enligt 38 och 39 §§ från Konungens Befallningshavande till chefsmyndigheten än de argument, som anförts i motsatt riktning.

Statsrådet Larsson anförde vidare i sammanhang med redogörelse för 38 §:

I samband med förevarande paragraf må beröras en bestämmelse, som i den av internationella arbetsorganisationens konferens år 1929 beslutade rekommendationen angående förebyggande av olycksfall i arbete förordas till anta-

gande. Bestämmelsen, som återfinnes i rekommendationens tredje del, innehåller, att yrkesinspektionens tjänstemän eller andra organ för kontroll över tillämpningen av lagar och förordningar rörande skydd för arbetarna mot olycksfall skola, i den mån varje lands administrativa och judiciella organisation så medgiver, äga befogenhet att i varje särskilt fall föreskriva för arbetsgivaren vad han har att göra för att iakttaga sina skyldigheter, med rätt likväl för honom att vädja till överordnad administrativ myndighet eller skiljedom.

Socialstyrelsen yttrade i sitt utlåtande över rekommendationen, att bestämmelsen ej vore fullt klar. För den händelse innebörden av rekommendationen skulle vara, att de lokala, inspekterande organen skulle äga meddela för arbetsgivaren bindande föreskrifter, syntes denna princip såsom stridande mot hos oss allt sedan yrkesinspektionens tillkomst gällande ordning, vilken i stort sett visat sig tillfredsställande, icke böra vinna beaktande i den svenska lagstiftningen.

Med hänsyn till vad socialstyrelsen sålunda anfört har jag funnit denna punkt i rekommendationen icke böra föranleda någon lagstiftningsåtgärd.

Propositionen tillstyrktes i de delar, varom nu är fråga, av andra lagutskottet [utlåtande nr 24] samt antogs av riksdagen.

Enligt uppgifter, som utskottet under hand inhämtat, har socialstyrelsen under tiden från och med den 1 januari 1932, då de år 1931 beslutade bestämmelserna i arbetarskyddslagen trädde i kraft, till och med januari månad 1934 meddelat 8 beslut jämlikt 38 § 1 mom. första stycket i lagen, varav 3 under 1932, 4 under 1933 och ett under januari 1934. Samtliga beslut hava föranletts av framställning från yrkesinspektör. Dessutom har en av yrkesinspektör under 1933 gjord framställning jämlikt nämnda lagrum av denne återkallats.

Något beslut jämlikt 38 § 1 mom. andra stycket, 38 § 2 mom. eller 39 § i arbetarskyddslagen har under samma tid icke meddelats av socialstyrelsen.

Den tid som i fråga om de åtta ovan omförmälda ärendena förflutit från det att yrkesinspektör gjort framställning till socialstyrelsen till dess att styrelsen meddelat sitt beslut framgår av nedanstående tabell:

	Yrkesinspektörens framställning daterad:	Socialstyrelsens beslut meddelat:	Antal dagar
1	20/4 1932	28/5 1932	38
2	6/5 »	5/7 »	60
3	5/12 »	9/12 »	4
4	10/2 1933	20/3 1933	38
5	27/3 »	8/6 »	73
6	18/4 »	5/7 »	78
7	28/9 »	20/10 »	22
8	15/12 »	22/1 1934	38

I fallet 3 meddelades beslut med stöd av bestämmelsen i 38 § 1 mom. första stycket andra punkten, enligt vilken, om synnerlig fara är för handen, förbud kan meddelas att omedelbart träda i kraft, utan att arbetsgivarens yttrande behöver avvaktas.

Då en revision av arbetarskyddslagen genomfördes år 1931, infördes som en nyhet en centralisation, som innebar, att yrkesinspektionens chefsmyndighet, socialstyrelsen, skulle hava överinseendet över och ledningen av tillsynen å lagens efterlevnad. Beslutanderätten skulle tillkomma styrelsen, medan yrkesinspektionens befattningshavare, liksom förut, skulle utöva den närmaste tillsyningstjänsten och äga göra framställningar om meddelande av förbud och föreskrifter. När det gäller att bedöma, huruvida den tid, som krävs för ärendenas avgörande i socialstyrelsen, är så lång, att den ger stöd åt motionärernas åsikt, att beslutanderättens förläggning hos socialstyrelsen medfört onödigt dröjsmål med ärendenas avgörande, må erinras, att, även om beslutanderätten skulle överflyttas till en myndighet underordnad socialstyrelsen, ett visst rådrum mellan anmärknings framställande och beslut i ärendet dock måste finnas, särskilt med hänsyn till bestämmelsen att arbetsgivaren som regel skall höras, innan beslut meddelas. Enligt utskottets mening hava tillräckliga skäl icke anförts för att statsmakterna så kort tid efter det att de nya bestämmelserna blivit genomförda skulle i enlighet med det förslag, som framförts i motionen, på en enstaka punkt vidtaga förändring av en i lagen genomgående princip.

Utskottet.

Utskottet får fördenskull hemställa,

att förevarande motion, I:245, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Sigfrid Hansson, Frändén** och *Gustaf Tamm*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Olof Carlsson* och *Karl Bodin*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage**, *Pettersson* i Hällbacken*, *Gardell* i Gahns och *Sandström* i Nyland, fru *Nordgren* samt herr *Österström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.